

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СВІТОВИХ РЕЙТИНГІВ

Юрій КРАВЧУК

студент, група ОЕБ-22-2(М)

Руслан КУБАНОВ

к. пед. н., доцент,

*доцент кафедри економіки, менеджменту та управління територіями,
Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського
національного університету будівництва і архітектури»*

Вступ. Одним з найбільш серйозних наслідків кризи вітчизняної економіки став спад інвестиційної активності. Його основними причинами є економічна і політична нестабільність, а також погіршення фінансового положення багатьох підприємств, зайнятих у виробничій сфері. Не дивлячись на те, що останнім часом спостерігається підвищення інвестиційної активності, збереження конкурентоздатних позицій на сучасному ринку неможливе без постійного оновлення виробничої та технологічної бази, що вимагає значних інвестицій. Зокрема, в сучасному світі для здійснення інвестиційної діяльності все більшого значення набувають загальносвітові рейтинги та оцінки. Отже, економічний розвиток країни значною мірою залежить від притоку іноземних інвестицій в країну, оскільки це сприятиме розширенню різних сфер діяльності і забезпечуватиме зростання ВВП. Сигналом для активізації іноземного капіталу є привабливий інвестиційний клімат в країні, який формується під дією значної кількості факторів.

Метою дослідження є проведення аналізу інвестиційного клімату України та визначення наявних проблем залучення іноземних інвестицій в економіку України з урахуванням особливостей системи світових рейтингів.

У сучасних умовах одним з актуальних питань для української економіки є проблема інвестицій, особливо іноземних. На даному етапі розвитку України саме іноземні інвестиції мають істотне значення для стабілізації та підйому вітчизняної економіки. Таким чином, в сучасних умовах одним з ключових питань стратегії економічного розвитку країни повинне стати питання досягнення глобальної конкурентоспроможності. Як економічна категорія даний термін визначає здатність країни до суперництва на світових ринках, і характеризує, по суті, її положення в системі світогосподарських зв'язків. Посилення процесів глобалізації призводить до конкуренції не тільки на ринках сировини та товарів, але і у сферу обігу капіталу. Зростання економіки країни, яке відповідає міжнародним пропорціям та здатне забезпечити її значущі позиції на світовій арені, неможливе тільки за рахунок внутрішніх інвестицій [15]. У зв'язку з цим виникає проблема оцінки позицій України в рейтингах конкурентоспроможності та визначення її положення на міжнародному ринку інвестицій.

Світові рейтинги складаються різними міжнародними організаціями, провідними експертами в певній галузі. Вони дають можливість з'ясувати зміни у країні з неупередженої, об'єктивної точки зору та є корисними як для самої країни з позиції розуміння необхідності реалізації певних програм, спрямованих на розв'язання найбільш нагальних проблем, так і для інвесторів – під час обґрунтування інвестиційних рішень. Для визначення позицій України на сучасному етапі її розвитку було розглянуто рейтинги різних міжнародних організацій, які, на думку авторів, прямо чи опосередковано обумовлюють вибір інвесторів. Варто зазначити, що під час оприлюднення рейтингів укладачі, як правило, вказують рік виходу рейтингу, хоча під час його розрахунку використовувалися фактичні дані за рік, який передував року виходу рейтингу. Надалі в роботі зазначатися буде період, за даними якого і здійснювалися розрахунки рейтингу.

1) *Рейтинг процвітання* – за цим рейтингом з 2017 року спостерігається дещо зниження рівня процвітання, особливо різко в 2021 році (з 112 місця на 78), це як наслідок пандемії COVID-19 2020 року, де рівень виробництва, розвитку та нарощення рівня прибутків значно скоротився через карантинні обмеження, а оскільки цей рейтинг враховує ще рівень медицини, то 2020 рік похитнув її і так не стабільне становище. Рейтинг 2021 року знизився і лише на декілька позицій перевищує рівень 2015 року, що свідчить про зниження рівня добробуту населення [1].

2) *Глобальний рейтинг інновацій* – в цьому рейтингу Україна серед економік країн світу займає 49 місце, попереду розвинені країни світу та Європи, цей показник свідчить про малий відсоток фінансування наукових розробок та інновацій, проте з 2015 року спостерігається позитивна динаміка зростання позицій по рейтингу (з 64 місця в 2015 році на 49 в 2021 році, в 2022 – 57). Україні, як країні з молодію розвиваючою економікою варто працювати над створенням інновацій та залучення їх в галузях виробництва, економіці [2].

3) *Європейський рейтинг відкритості даних* – Україна лише за два останні роки згадувалася в цьому рейтингу, і якщо в 2020 році цей показник становив 17 місце, то вже в 2021 році скоротився до 6, а в 2022 до 2, тобто на порталах та відкритих джерелах інформації все більше і прозоріше висвітлюються дані політичного життя, прозорості діяльності та інше. Даний показник може збільшити довіру іноземних інвесторів, тобто там де існує певна прозорість і правдивість даних легше спланувати діяльність, ризики та прибутки [3].

4) *Світовий рейтинг володіння англійською мовою* – ми на 40 місці серед країн світу, проте з 2019 року маємо здебільшого позитивну динаміку до зростання та закріплення позицій в рейтингу. Економіка країни все більше представлена останнім часом інверторами з англійськомовних країн та взагалі країн світу, а з даними партнерами та інвесторами, потенційними інвесторами спілкуватися та вирішувати певні питання потрібно міжнародною мовою – однією з таких є англійська. Тобто позиції в рейтингу покращуються за рахунок іноземних інвесторів в підприємства країни [4].

5) *Всесвітній рейтинг щастя* – на жаль в цьому рейтингу в Україні завжди були погані позиції, вище 100 місця жодного разу не піднімалися. Звичайно з 2018 року спостерігається позитивна динаміка, тобто наше населення поступово стало відчувати більший рівень щастя з року в рік, але рейтинг 2022 і 2023 року все змінить (на даний момент ми вже посідаємо 92 місце), а далі рівень щастя зросте лише після перемоги [5].

6) *Рейтинг економічної свободи* – це той рейтинг судячи за яким можна стверджувати, що рівень свободи України є дуже малим і це жодним чином не приваблює закордонних інвесторів, а причиною цього всього є політична нестабільність, недосконалість законодавчої бази, відсутність повної інтеграції законодавства та способів ведення бізнесу з європейськими та світовими стандартами [6].

7) *Рейтинг всесвітнього індексу свободи преси* – показує позитивну динаміку розвитку та нарощення рівня свободи преси, проте це лише 97 місця в 2021 році серед країн світу, тобто не самий високий рівень свободи, існують випадки коли відбувається диктування від органів законодавчої влади та інших посадових осіб який матеріал не варто висвітлювати на всю аудиторію, а краще змовчати [7].

8) *Індекс сприйняття корупції* – показник показує рівень корупції в країні і України на 33 місці серед країн світу на період 2022 року, тобто ми країна де корупція процвітає і так швидко цю систему викоренити не вдасться, а цей рейтинг також є першочерговим для закордонних інвесторів коли вони планують вкладати свої кошти в інші країни світу. Корупція блокує свободу ведення бізнесу, розвитку країни [8].

9) *Рейтинг найсильніших військових армій світу* – в 2021 році нашу армію позиціонували з 22 місцем серед країн світу, проте війна 2022 року чітко дала зрозуміти, що наша армія є однією із сильних армій країн Європи, мужність і патріотизм наших військових на найвищому рівні. А на період вже 2023 року ми займаємо 15 місце [9].

10) *Рейтинг легкості ведення бізнесу* – вказує на той факт наскільки підприємствам України легко у вирішенні певних проблем, податкового навантаження, можливості захопити нові ринки і от Україна в 2021 році показала показник 71 місце з 190 країн, що приймали участь в рейтингу. Ця позиція є дуже низькою, це блокує надходження інвестицій з країн світу, тобто інвестори не маю впевненості в отриманні прибутків та прозорості діяльності в країні [10].

11) *Рейтинг конкурентоспроможності* – показав, що наша економіка і продукція, яку ми виготовляємо є не конкурентоспроможною. В цьому рейтингу Україна на 54 місці в 2021 році серед 63 країн, звичайно з роками спостерігається позитивна динаміка, але все ж таки це 10 місце з кінця рейтингу. Для покращення своїх позицій відчинянні підприємства, а особливо металургійні та енергетичні мають здійснювати модернізацію процесу виробництва, залучати нові технології ефективності використання сировини та ін. [11].

12) *Індекс глобалізації* – показує досить такі високі позиції України – це 44 місце з 209 країн світу, тобто наша країна нарощує взаємодію, покращує партнерські зв'язки з року в рік з країнами світу, що може провокувати приплив інвестицій від цих країн партнерів. На сьогоднішній день в більшості міст України є свої країни або міста-партнери, що розробляють плани з відбудови міст після бомбування, так Миколаїв має партнера Данію, Одеса – місто Марсель, Київ – Канада [12].

13) *Property Rights Alliance* – показник, що свідчить про рівень захисту прав власності, де Україна стабільно коливається біля показника 100 і це є не дуже високий рівень враховуючи рейтинг країн Європи [13].

14) *Кредитний рейтинг України* – свідчить про певну ризиковість, особливо за наявності певних економічних проблем або нестабільності розвитку, даний показник знижує привабливість інвесторів до вкладання коштів в економіку країни, а саме в українські підприємства. Standard & Poor's 6 квітня 2023 року понизило довгостроковий суверенний кредитний рейтинг України в іноземній валюті до рівня «ССС» з «ССС+» та підтвердило довгостроковий суверенний кредитний рейтинг України в національній валюті на рівні «ССС+/С» та короткостроковий рейтинг в іноземній валюті на рівні «С». Прогноз змінено на «негативний» [14].

Отже, для потенційних інвесторів інформативними є світові рейтинги, які систематично складаються міжнародними організаціями і які дають змогу робити висновки щодо певних тенденцій розвитку тих чи інших процесів у країні. Детальний аналіз світових рейтингів в динаміці, визначення в них позиції України дають можливість стверджувати, що в економіці України не відбувається суттєвих позитивних зрушень внаслідок дії багатьох чинників: окупації Криму, військових подій на сході України, політичної нестабільності; недостатньої інформаційної політики; низької якості автошляхів; відсутності стратегії інноваційного розвитку, відсутності прозорості, безкарності та недовісти системи правосуддя; недостатнього захисту прав власності; корумпованого, нестабільного бізнес-середовища тощо. Ліквідація або суттєве послаблення впливу цих «симптомів» в змозі забезпечити посилення уваги потенційних інвесторів і надходження в Україну таких очікуваних інвестиційних ресурсів. Для суттєвого посилення позицій України в світових економічних рейтингах необхідні реальні, рішучі зміни, які забезпечать стабільність, прогнозованість і верховенство права в усіх органах влади.

Висновки. В даний час питання про поліпшення інвестиційного клімату в Україні виходить на перший план, та від його розв'язання залежатиме майбутнє української економіки. Внаслідок обмеженості можливостей державного інвестування виникає гостра необхідність в приватних інвестиціях – як вітчизняних, так і іноземних. Отже, необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат для того, щоб Україна могла конкурувати на міжнародних ринках капіталу. Для цього слід передусім визначити напрями поліпшення інвестиційного клімату, розглянувши ті слабкі сторони, які, на думку рейтингових агентств і міжнародних організацій, не дозволяють підвищити інвестиційну конкурентоспроможність України Загалом за проаналізованими рейтингами Україні необхідно покращувати рівень своєї інвестиційної

привабливості, що спонукатиме приплив іноземних інвесторів, а отже і розвиток наших підприємств та економіки в цілому, та сприятиме появі появи нових робочих місць.

Література:

1. Рейтинг процвітання. URL: <https://nonews.co/directory/lists/countries/legatum-prosperity-index>
2. Глобальний рейтинг інновацій. URL: <https://web.archive.org/>
3. Європейський рейтинг відкритості даних. URL: <https://data.europa.eu/en>
4. Світовий рейтинг володіння англійською мовою. URL: <https://www.ef.com/wwru/epi/downloads/>
5. Всесвітній рейтинг щастя. URL: <https://worldhappiness.report/>
6. Рейтинг економічної свободи. URL: <https://www.heritage.org/index/country/ukraine> Режим доступу:
7. Рейтинг всесвітнього індексу свободи преси. URL: <https://rsf.org/fr>
8. Індекс сприйняття корупції. URL: <https://www.transparency.org/>
9. Рейтинг найсильніших військових армій світу. – Режим доступу: <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php>
10. Рейтинг легкості ведення бізнесу. URL: <https://www.worldbank.org/en/programs/business-enabling-environment>
11. Рейтинг конкурентоспроможності. URL: <https://www.weforum.org/>
12. Індекс глобалізації. URL: <https://ethz.ch/de.html>
13. Property Rights Alliance. URL: <https://www.propertyrightsalliance.org/>
14. Кредитний рейтинг України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/kreditnij-rejting-potochni-rejtingi-zagalna-informacija-istorichni-zmini>
15. Кубанов Р. А. Сутність і головні напрямки модернізації економіки України. Трансформаційні зміни національної економіки в умовах євроінтеграції: збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 травня, 2021 р., м. Дубляни) / Львівський національний аграрний університет. Дубляни, 2021. С. 75-79.